

OCJENJIVANJE U SVEUČILIŠNOJ NASTAVI I UMJETNA INTELIGENCIJA

Primjena umjetne inteligencije (UI) u sveučilišnoj nastavi usko je povezana s ocjenjivanjem. Postavlja se pitanje što studentski rad doista pokazuje te koliko i koja vrsta korištenja UI smije biti prihvatljiva. Moraju se postaviti jasne granice u pogledu prihvatljive upotrebe UI, jer ako se ocjenjivanju više ne vjeruje, neće se vjerovati ni diplomama. Softver za detekciju, odnosno identificiranje teksta generiranog umjetnom inteligencijom, smatran je jednim od načina rješavanja tog problema. Međutim, sustavi za detekciju nedosljedniji su i lako ih je nadmudriti.

Mogu se oblikovati zadaci koji će smanjiti mogućnost primjene umjetne inteligencije, ali oni mogu suziti i ono što studenti mogu postići ili pokazati. S druge strane, ako se studentima omogući da se slobodno koriste umjetnom inteligencijom, bit će otežana procjena njihovih sposobnosti u odnosu na ono što se ocjenjuje. Svaki potez uključuje kompromise koji utječu na nastavnike, studente i institucije (Corbin i dr. 2025).

Citirani autori smatraju da, unatoč količini objavljenih radova, područje još nije postiglo onakav napredak kakav bismo očekivali od takvog kolektivnog napora. Njihov istraživački program proizašao je iz trodnevnog sastanka održanog u Melbourneu u rujnu 2025. godine u Centru za istraživanje vrednovanja i digitalnog učenja Sveučilišta Deakin.

Smatraju da se u budućim istraživanjima treba držati sljedeća četiri načela:

Načelo 1. Istraživanje bi trebalo razjasniti višestruka značenja prilagođena kontekstu ocjenjivanja.

Načelo 2. Istraživanje bi trebalo razjasniti višestruka značenja prilagođena kontekstu umjetne inteligencije.

Načelo 3. Istraživanje bi se trebalo temeljiti na kontinuitetu.

Načelo 4. Istraživanje treba uzeti u obzir uključivost, jednakost, etiku i socijalnu pravdu.

Prvo temeljno pitanje odnosi se na svrhu ocjenjivanja. Ono nadilazi razmatranja učinkovitosti i pouzdanosti prosudbi te uključuje šire društvene ciljeve koji ocjenjivanju daju normativno opravdanje, poput pravičnosti, legitimnosti i vjerodostojnosti kvalifikacija u javnoj sferi.

Drugo pitanje odnosi se na aktere uključene u proces ocjenjivanja, odnosno na pojedince i institucije čije sudjelovanje doprinosi legitimnosti ocjenskih prosudbi.

Treće pitanje odnosi se na predmet ocjenjivanja. Iako ishodi učenja predstavljaju središnji koncept u suvremenim pristupima vrednovanju, pojava hibridnih ljudskih i umjetno generiranih sposobnosti problematizira njihovo značenje i mogućnosti njihove empirijske provjere.

Četvrto pitanje odnosi se na modalitete i vremenski okvir ocjenjivanja. To pitanje obuhvaća analizu vrsta zadataka, interakcija, uvjeta i artefakata koji i dalje omogućuju povezivanje aktivnosti učenika s utemeljenim i obranjivim tvrdnjama o njihovim sposobnostima u kontekstu u kojem umjetna inteligencija sve snažnije oblikuje procese stvaranja rada.

Potom treba odgovoriti na pitanje gdje se odvija ocjenjivanje i u koju svrhu. Tradicionalna učionica ili studijski program više nisu jedina, pa čak ni primarna mjesta ocjenjivanja. Studenti mogu raditi u digitalnim okruženjima bogatima umjetnom inteligencijom, a nastavnici mogu osmišljavati studentske zadatke i ocjenjivati ih uz pomoć različitih alata.

Pitanje „što ako“ osigurava da se istraživanje ocjenjivanja ne samo prilagođava umjetnoj inteligenciji, već i zamišlja što bi ocjenjivanje moglo postati.

U zaključku autori naglašavaju da će budućnost ocjenjivanja biti definirana kompromisima, a ne jednostavnim rješenjima.

Literatura

Corbin, T., Bearman, M., Boud, D., Crawford, N., Dawson, P., Fawns, T., Henderson, M., Lodge, J., Luo, J., Matthews, K., Nicola-Richmond, K., Nieminen, J., Pepperell, N., Swiecki, Z., Tai, J., Walton, J. (2025): Assessment after Artificial Intelligence: The Research We Should Be Doing, *Journal of University Teaching and Learning Practice*, 22, 7, <https://open-publishing.org/journals/index.php/jutlp/article/view/2533>, (15. 12. 2025.).

Nedjeljko Frančula